

พระราชบัญญัติ

ลักษณะปกครองท้องถิ่น (ฉบับที่ 2)

พุทธศักราช 2486

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร

ลงวันที่ 4 สิงหาคม พุทธศักราช 2480

และวันที่ 16 ธันวาคม พุทธศักราช 2484)

อาทิตย์ พอลภา

ปรีดี พนมยงค์

ตราไว้ ณ วันที่ 26 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2486

เป็นปีที่ 10 ในรัชกาลปัจจุบัน

ตอนที่ 14 เล่ม 60   ราชกิจจานุเบกษา   9 มีนาคม 2486

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรมแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 เพื่อให้เหมาะสมแก่สถานการณ์และความเจริญของบ้านเมือง

จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2486”

มาตรา 2 ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิกข้อความตอน 2 ของหมวดที่ 3 และยกเลิกความในมาตรา 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, และ 18 แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ ตอน 2

การแต่งตั้งผู้ไต่บ้าน ผู้ช่วยผู้ไต่บ้าน

การออกจากตำแหน่งของผู้ไต่บ้าน และผู้ช่วยผู้ไต่บ้าน

“ มาตรา 9 ในหมู่บ้านหนึ่ง ให้มีผู้ไต่บ้านคนหนึ่ง และ
มีผู้ช่วยผู้ไต่บ้าน สักแต่ นายอำเภอจะเห็นสมควร แต่ต้อง
ไม่น้อยกว่าหมู่บ้านละสองคน

ผู้ไต่บ้านจะได้รับเงินเดือน แต่มีไว้จากเงินงบประมาณ
ประเภทเงินเดือน ”

“ มาตรา 10 ผู้ไต่บ้าน มีอำนาจหน้าที่ปกครองบันดา
ราษฎรที่อยู่ในเขตหมู่บ้าน ”

“ มาตรา 11 ให้คณะกรรมการอำเภอตั้งกัมการไม่น้อยกว่า
สามนาย โดยนายอำเภอเป็นประธาน มีหน้าที่สอบสวน
คัดเลือกราษฎร ซึ่งมีคุณสมบัติดังที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 12
เป็นผู้ไต่บ้าน ”

“ มาตรา 12 ผู้มีสิทธิจะได้รับการคัดเลือกเป็นผู้ไต่บ้าน
ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

(1) เป็นชายมีสัญชาติไทย

(2) เป็นหรือเคยเป็นทหาน หรือตำหรวด

ถ้าในท้องที่ใดไม่อาจเลือกผู้ที่เป็น หรือเคยเป็นทนาย
หรือคำหรวดได้ ก็ให้เลือกบุคคลอื่นซึ่งมิใช่เป็นคนไข้หรือ
ลูกจ้าง

- (3) บั้นลุนิติภาวะแล้ว และมีอายุไม่เกินหกสิบปีบริบูรณ์
- (4) มีภูมิลำเนา หรือถิ่นที่อยู่เป็นประจำในหมู่บ้านนั้น
มาแล้วไม่น้อยกว่าสอง เดือน เว้นแต่ผู้ที่เป็นทนายหรือคำหรวด
- (5) เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญ
ด้วยความบริสุทธิ์ใจ
- (6) ไม่เป็นภิกษุสามเณร นักพรต หรือนักบวช
- (7) ไม่ใช่ผู้มีกายทุพพลภาพ หรือไร้ความสามารถ หรือ
จิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือติดยาเสพติดให้โทษ หรือ
ไม่เป็นโรคตามที่รัฐมนตรีผู้รักษากฎหมาย ตามพระราชบัญญัตินี้
กำหนด
- (8) ไม่เป็นข้าราชการประจำการ หรือพนักงาน
เทศบาล หรือครูประชาบาล หรือสารวัตรศึกษา เว้นแต่
ผู้ที่เป็นทนายหรือคำหรวด
- (9) ไม่เป็นผู้บงการหรือในสิทธิอันดี

๑ มีนาคม 2486 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 60 ตอนที่ 14

(10) ไม่เป็นผู้เคยถูกไล่ออกหรือปลดออกจากราชการ
 ตามทุจริตต่อหน้าที่ราชการ หรือต้องรับอาญาจำคุกโดยคำ
 พิพากษาโทษจำคุก เพราะละทำความผิดฐานใช้อำนาจและ
 ตำแหน่งหน้าที่ในทางทุจริต ถานปล้นทรัพย์ ชิงทรัพย์ หรือ
 ลักทรัพย์ โดยยังไม่พ้นกำหนดเวลาสามปี นับแต่วันถูกไล่อ
 อก ปลดออก หรือพ้นโทษ

(11) มีความรู้หนังสือไทยอ่านออกเขียนได้”

“ มาตรา 13 เมื่อคณะกัมการได้สอบสวนคัดเลือกผู้ใด
 จะให้เป็นผู้ไต่บ้านแล้ว ให้คณะกรรมการอำเภอรายงานไป
 ถึงข้าหลวงประจำจังหวัด เมื่อข้าหลวงประจำจังหวัดพิจารณา
 เห็นสมควรก็ให้ออกหมายแต่งตั้งผู้นั้นเป็นผู้ไต่บ้าน ”

“ มาตรา 14 ผู้ไต่บ้านต้องออกจากตำแหน่งด้วยเหตุใด
 เหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

(1) ขาดคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่ง ตามที่บัญญัติไว้ใน
 มาตรา 12

(2) ตาย

(3) ได้รับอนุญาตให้ลาออก

(4) ยมหรือบ้านที่ปกครอง

(5) ไปเสียจากหมู่บ้านที่ตนปกครองเกินกว่าสามเดือน

(6) ต้องรับอาญาจำคุกโดยคำพิพากษาโทษจำคุก เว้นแต่ความผิดในลักษณะฐานละหุโทษ หรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

(7) ต้องถูกปลด หรือไล่ออกจากตำแหน่ง

(8) ข้ำหลวงประจำจังหวัดสั่งให้ออกจากตำแหน่ง เพราะพิจารณาเห็นว่าบกพร่องในทางความประพฤติ หรือความสามารถไม่พอกับตำแหน่ง ”

“ มาตรา 15 ให้ผู้ใหญ่บ้านและกำนันท้องที่ร่วมกันพิจารณาผู้คัดเลือกราษฎรซึ่งมีคุณสมบัติ ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 16 เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ”

“ มาตรา 16 ผู้มีสิทธิจะได้รับคัดเลือกเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ต้องมีคุณสมบัติดังที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 12 เว้นแต่ข้อ 2 ข้อ 8 และเป็นอย่างก็ได้ ”

“ มาตรา 17 เมื่อผู้ใหญ่บ้านและกำนันพิจารณาคัดเลือกผู้ใดจะให้เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านแล้ว ให้กำนันรายงานไปยังนายอำเภอ เมื่อนายอำเภอสอบสวนพิจารณาเห็นสมควรก็ให้ออกหมายแต่งตั้งผู้นั้นเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ”

9 มีนาคม 2486

ราชกิจจานุเบกษา

เล่ม 60 ตอนที่ 14

“ มาตรา 18 ผู้ช่วยผู้ไต่สวนให้หยุดในตำแหน่งได้คราว
 ละสองปี ถ้าตำแหน่งผู้ช่วยผู้ไต่สวนว่างลงเพราะเหตุอื่น
 นอกจากถึงคราวออกตามวาระ ให้ผู้ไต่สวนและกำนัน
 พิจารณาคัดเลือกผู้ช่วยผู้ไต่สวนขึ้นแทนให้เต็มตำแหน่งที่ว่าง
 หยุ แต่ผู้ช่วยผู้ไต่สวนที่เข้ามาแทนนั้น ให้หยุดในตำแหน่ง
 ได้เพียงเท่ากำหนดเวลาของผู้ซึ่งตนแทน

เหตุที่ผู้ช่วยผู้ไต่สวนจะต้องออกจากตำแหน่ง นอกจาก
 ตามกำหนดวาระแล้ว จะต้องออกเพราะเหตุเช่นเดียวกับ
 เหตุที่ผู้ไต่สวนจะต้องออกจากตำแหน่งโดยอนุโลม ”

มาตรา 4 ให้ยกเลิกความในมาตรา 19 ข้อ 2 แห่งพระราช
 บัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 และให้ใช้
 ความต่อไปนี้แทน

“ ข้อ 2 ถ้าผู้ไต่สวนหมู่ใดว่างลง ให้คัดเลือกผู้ไต่สวน
 ขึ้นใหม่ภายในกำหนดสัปดาห์วัน นับแต่วันที่ได้ทราบการว่างนั้น
 การคัดเลือกให้นำความในมาตรา 11 มาใช้บังคับโดยอนุโลม ”

มาตรา 5 ให้ยกเลิกความในมาตรา 21 แห่งพระราช
 บัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 และให้ใช้
 ความต่อไปนี้แทน

“ มาตรา 21 ถ้าผู้ไต่สวนคนใดจะทำการในหน้าที่ไม่ได้
ในครั้งหนึ่งคราวหนึ่ง ให้มอบหน้าที่ให้แก่ผู้ช่วยผู้ไต่สวนคน
ใดคนหนึ่งเป็นผู้รักษากรแทนจนกว่าผู้ไต่สวนนั้นจะกลับมา
และรายงานให้กำนันทราบ ถ้าการไปนั้นเกินกว่าสิบห้าวัน
ให้กำนันรายงานให้นายอำเภอทราบด้วย ”

มาตรา 6 ให้เพิ่มความต่อไปในเข้าอยู่ในมาตรา 27 แห่ง
พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457

“ ข้อ 9 ควบคุมดูแลลูกบ้าน ให้ปฏิบัติหน้าที่ซึ่งจะต้อง
พึงกระทำตามกตหมายหรือระเบียบแบบแผนของทางราชการ

ข้อ 10 ฝึกหัดอบรมให้คนไทยรู้จักหน้าที่และกระทำการใน
เวลารบ

ข้อ 11 ทำการอบรมสั่งสอน หรือชี้แจงข้อราชการแก่
ราษฎร ในการนี้ให้เรียกราษฎรมาประชุมได้ตามครั้งคราวที่
สมควร

ข้อ 12 บำรุงและส่งเสริมการอาชีพของราษฎรในทาง
เกษตรกรรม พาณิชยกรรม และอุตสาหกรรม

ข้อ 13 ตรวจตราและรักษาประโยชน์ในการอาชีพของ
ราษฎร

ข้อ 14 สั่งให้ราษฎรช่วยเหลือในการสาธารณประโยชน์ เพื่อบำบัดภัยอันตรายซึ่งมีมาเป็น สาธารณะโดยฉุกเฉิน และให้ทำการช่วยเหลือกันเทาทุกราษฎรผู้ประสบสาธารณภัย

ข้อ 15 จัดการป้องกันโรคติดต่อหรือโรคระบาดซึ่งเกิดขึ้น หรือจะเกิดขึ้นในหมู่บ้าน เพื่อมิให้ติดต่อลุกลามมากไป

ข้อ 16 จัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและต้องด้วย สุขลักษณะ

ข้อ 17 จัดให้มีการประชุมกรรมการหมู่บ้าน

ข้อ 18 ปฏิบัติการตามคำสั่งของกำนัน หรือทางราชการ และรายงานเหตุการณ์ซึ่งเกิดขึ้นในหมู่บ้านให้กำนันทราบ เพื่อให้กำนันรายงานต่อคณะกรรมการอำเภอ

ข้อ 19 กะทำคนให้เป็นตัวอย่างแก่ราษฎรตามที่ทางราชการได้แนะนำ ”

มาตรา 7 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 28 ทวิ และ 28 ตรวิ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457

“ มาตรา 28 ทวิ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจหน้าที่

ก. ช่วยเหลือผู้ไต่บ้านปฏิบัติกิจการ ตามอำนาจหน้าที่
ของผู้ไต่บ้าน เท่าที่ได้รับมอบหมายจากผู้ไต่บ้านให้กระทำ
ข. เสนอข้อแนะนำ และให้คำปรึกษาต่อผู้ไต่บ้านใน
กิจการที่ผู้ไต่บ้าน มีอำนาจหน้าที่”

“มาตรา 28 ตรี ผู้ไต่บ้านและผู้ช่วยผู้ไต่บ้านรวมกัน
ให้มีฐานะเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อร่วมปรึกษากิจการที่จะ
ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของผู้ไต่บ้าน ให้ผู้ไต่บ้านเป็น
ประธานโดยตำแหน่ง ในการประชุมกรรมการหมู่บ้านต้องมี
ผู้มาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งจำนวน จึงจะเป็นองค์ประชุม
การขาดข้อปรึกษาของคณะกรรมการหมู่บ้าน ให้ถือเอา
เสียงข้างมากเป็นประมาณ ถ้ามีเสียงเท่ากัน ให้ผู้เป็นประธาน
ออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงขาด”

มาตรา 8 ให้เพื่อความต่อไปนี้เป็นมาตรา 29 ทวิ และ 29 ตรี
แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457

“มาตรา 29 ทวิ ในตำบลหนึ่งให้มีกำนันคนหนึ่ง มี
อำนาจหน้าที่ปกครองราษฎรในเขตตำบลนั้น และให้
มีคณะกรรมการตำบลมีหน้าที่เสนอข้อแนะนำ และให้คำปรึกษา
ต่อกำนัน

9 มีนาคม 2486 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 60 ตอนที่ 14

กำนันจะได้รับเงินเดือน แต่มิใช่จากเงินงบประมาณ
ประเภทเงินเดือน

คณะกรรมการตำบลประกอบด้วยกำนันท้องที่ แพทย์ประจำ
ตำบลและครูประชาบาลในตำบลนั้นหนึ่งคน กับราษฎรผู้ซึ่ง
คุณวุฒิในตำบลนั้น ซึ่งนายอำเภอเป็นผู้คัดเลือก และ
ข้าหลวงประจำจังหวัดเป็นผู้แต่งตั้ง มีจำนวนตามที่นายอำเภอ
จะเห็นสมควร แต่ตำบลหนึ่งต้องมีไม่น้อยกว่าสองคน กรรมการ
ซึ่งเป็นครูประชาบาล และกรรมการที่ตั้งจากราษฎรนั้น ให้
อยู่ในตำแหน่งสองปี ถ้าตำแหน่งว่างลงเพราะเหตุอื่นนอก
จากถึงคราวออกตามวาระ ให้นายอำเภอคัดเลือกเพื่อให้
ข้าหลวงประจำจังหวัดแต่งตั้งผู้แทนขึ้นให้เต็มตำแหน่งที่ว่าง
แต่ผู้แทนนั้นให้อยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่ากำหนดเวลาของ
ผู้แทน

ผู้ที่จะเป็นกรรมการตำบลนอกจากกำนันและแพทย์ประจำ
ตำบล ต้องมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับผู้มีสิทธิที่จะได้รับคัดเลือก
ยกเว้นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และเหตุที่ครูประชาบาลและ
ราษฎรผู้ซึ่งคุณวุฒิซึ่งเป็นกรรมการตำบลจะต้องออกจากตำแหน่ง
นอกจากออกตามกำหนดวาระแล้ว จะต้องออกเพราะเหตุ

เช่นเดียวกับเหตุที่ผู้ใหญ่บ้านจะต้องออกจากตำแหน่งโดย
อนุโลม

“มาตรา 2๖ ตรี ในการประชุมคณะกรรมการตำบล ต้อง
มีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งจึงจะเป็นองค์ประชุม ให้
กำนันเป็นประธานโดยตำแหน่ง การชี้ขาดข้อปรักษาให้ถือ
เสียงข้างมากเป็นประมาณ ถ้ามีเสียงเท่ากัน ให้ผู้เป็นประธาน
ออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

คณะกรรมการตำบลจะเรียกผู้ใหญ่บ้านให้มาชี้แจงแสดง
ความเห็นในที่ประชุมก็ได้”

มาตรา 9 ให้ยกเลิกความในมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติ
ลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 และให้ใช้ความ
ต่อไปนี้แทน

“มาตรา 3๐ ให้คณะกรรมการอำเภอตั้งคณะกรรมการไม่น้อย
กว่าสามนาย โดยนายอำเภอเป็นประธานมีหน้าที่สอบสวน
คัดเลือกผู้ใหญ่บ้านในตำบลนั้น เพื่อเป็นกำนันคนหนึ่ง เมื่อ
คณะกรรมการสอบสวนคัดเลือกผู้ใดจะให้เป็นกำนันแล้ว ให้
คณะกรรมการอำเภอรายงานไปยังข้าหลวงประจำจังหวัด เมื่อ

ข้าพทวมประจำจังหวัดพิจารณาเห็นสมควรก็ให้ออกหมายแต่งตั้งให้ผู้นั้นเป็นกำนัน”

มาตรา 10 ให้ยกเลิกความในมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 31 กำนันต้องออกจากตำแหน่งด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (1) เมื่อต้องออกจากผู้ไต่บ้าน
- (2) ใต้รับอนุญาตให้ลาออก
- (3) ยุบตำบลที่ปกครอง
- (4) เมื่อข้าหลวงประจำจังหวัดสั่งให้ออกจากตำแหน่งเพราะพิจารณาเห็นว่าบกพร่องในทางความประพฤติ หรือความสามารถไม่พอแก่ตำแหน่ง
- (5) ต้องถูกปลดหรือไล่ออกจากตำแหน่ง

การออกจากตำแหน่งกำนันนั้นให้ออกจากตำแหน่งผู้ไต่บ้านด้วย เว้นแต่การออกตาม (2) (3) และ (4) ไม่ต้องออกจากตำแหน่งผู้ไต่บ้าน”

มาตรา 11 ให้ยกเลิกความในมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 32 ถ้าตำแหน่งกำนันว่างลง ให้คัดเลือกกำนันชั้นใหม่ภายในกำหนดสัปดาห์วัน นับแต่วันที่ได้ทราบการว่างนั้น การคัดเลือกให้นำความในมาตรา 30 มาใช้บังคับโดยอนุโลม ”

มาตรา 12 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 34 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457

“มาตรา 34 ทวิ นอกจากอำนาจหน้าที่ที่กล่าวโดยเฉพาะให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกำนัน ให้กำนันมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ใหญ่บ้านด้วย ”

มาตรา 13 ให้ยกเลิกความในมาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 46 การแต่งตั้งแพทย์ประจำตำบล ให้ข้าหลวงประจำจังหวัดแต่งตั้งจากบุคคลผู้มีสัญชาติไทย และต้องแต่งตั้งจากผู้ที่มถิ่นที่อยู่ในตำบลนั้น เว้นแต่ผู้ที่เป้นแพทย์

9 มีนาคม 2486 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 60 ตอนที่ 14

ประจำตำบลที่ใกล้เคียงกันอยู่แล้ว และยอมจะทำการรวม
เป็นสองตำบล ถ้าข้าหลวงประจำจังหวัดเห็นสมควรก็
แต่งตั้งได้

มาตรา 14 ให้ยกเลิกข้อความตอน 5 ของหมวดที่ 4
และความในมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครอง
ท้องที่ พุทธศักราช 2457 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ตอน 5

การประชุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กำนันตำบล กำนันหมู่บ้าน
แพทย์ประจำตำบล และวินัยของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
แพทย์ประจำตำบล

มาตรา 51 ให้กำนัน เรียกผู้ใหญ่บ้านและแพทย์ประจำ
ตำบลมาประชุมเพื่อปรึกษาหารือการที่จะรักษาหน้าที่ในตำบล
ให้เรียบร้อย ไม่น้อยกว่าเดือนละหนึ่งครั้ง

ให้ผู้ใหญ่บ้าน เรียกประชุม คณะกำนันหมู่บ้าน ตามครั้ง
คราวที่เห็นสมควร หรือเมื่อกำนันมีจำนวน ไม่น้อยกว่าครึ่ง
ร้องขอให้มีการประชุม แต่เมื่อรวมปีหนึ่งจะต้องมีการประชุม
ไม่น้อยกว่าหกครั้ง

ให้กำนันเรียกประชุม คณะกรรมการตำบลไม่น้อยกว่าเดือน
ละหนึ่งครั้ง”

มาตรา 15 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 61 ทวิ แห่ง
พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457

“มาตรา 61 ทวิ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และแพทย์ประจำตำบล
ต้องรักษาวินัยโดยเคร่งครัดหุ้เสมอ ผู้ใดฝ่าฝืนให้ถือว่า
ผู้นั้นกะทำผิดต้องได้รับโทษ

วินัย และโทษผิดวินัยให้ใช้กตหมายว่าด้วยระเบียบ
ข้าราชการพลเรือนโดยอนุโลม

อำนาจการลงโทษ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และแพทย์ประจำ
ตำบลให้เป็นไปดังนี้

(1) กำนันมีอำนาจลงโทษภาคทัณฑ์ผู้ใหญ่บ้าน

(2) นายอำเภอมีอำนาจลงโทษกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และ
แพทย์ประจำตำบลดังนี้

(ก) ลดอันดับเงินเดือนไม่เกินหนึ่งอันดับ

(ข) งดเงินเดือน โดยเทียบในถานะเป็นผู้บังคับบัญชา
ชั้นหัวหน้าแผนกกับผู้ที่ทำผิดชั้นเสมียนพนักงาน ตามที่
กำหนดไว้ในกตหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน

(ค) ลงโทษภาคทัณฑ์

เมื่อกำนันผู้ใหญ่บ้านคนใดถูกฟ้องในคดีอาญา เว้นแต่คดีความผิดในลักษณะฐานลหุโทษ หรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาท หรือมีกรณีที่ต้องหาว่าทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ถูกสอบสวนเพื่อไล่ออกหรือปลดออก ถ้านายอำเภอเห็นว่า จะคงให้ห้อยในตำแหน่งจะเป็นการเสียหายแก่ราชการจะสั่งให้พักหน้าที่ก็ได้ แล้วรายงานให้ข้าหลวงประจำจังหวัดทราบ การสั่งให้กลับเข้ารับหน้าที่ตลอดถึงการวินิจฉัยว่าจะควนจ่ายเงินเดือนระหว่างพักให้เพียงใดหรือไม่ ให้ข้าหลวงประจำจังหวัดเป็นผู้พิจารณาสั่ง อนุโลมตามกตหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน

(3) ข้าหลวงประจำจังหวัดมีอำนาจลงโทษกำนันผู้ใหญ่บ้านและแพทย์ประจำตำบลในทกสถาน ในกรณีการลดอันดับและตัดเงินเดือน ให้เทียบข้าหลวงประจำจังหวัดในสถานะเป็นผู้บังคับบัญชาชั้นหัวหน้ากอง และกำนันผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล เป็นชั้นเสมียน พนักงาน ตามที่กำหนดไว้ในกตหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน

โดยเฉพาะโทษปลด หรือไล่ออก ถ้ากำนันผู้ใหญ่บ้าน และแพทย์ประจำตำบล ผู้ถูกลงโทษเห็นว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรม ก็มีสิทธิร้องทุกข์ต่อกระทรวงมหาดไทย

การร้องทุกข์ให้ทำคำร้องลงลายมือชื่อยื่นต่อนายอำเภอ
ภายในกำหนดสิบห้าวัน นับแต่วันได้ทราบคำสั่งการลงโทษ
เพื่อนายอำเภอจักได้เสนอต่อไปยังข้าหลวงประจำจังหวัดและ
กระทรวงมหาดไทยตามลำดับ ภายในกำหนดสิบห้าวัน นับ
แต่วันได้รับคำร้องทุกข์ พร้อมด้วยคำชี้แจง ถ้าจะพึงมี ให้
กระทรวงมหาดไทยมีอำนาจสั่งให้ยกคำร้องทุกข์หรือเพิกถอน
คำสั่งการลงโทษหรือลดโทษ ”

มาตรา 16 ให้ยกเลิกความในมาตรา 69 แห่งพระราช
บัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 และให้ใช้
ความต่อไปนี้แทน

“ มาตรา 69 ในอำเภอหนึ่ง นอกจากมีกรรมการอำเภอ
ให้มีตำแหน่งเสมือนพนักงานอยู่ในบังคับบัญชากรรมการอำเภอ
อีกมากน้อยตามสมควรแก่ราชการ กับมีปลัดอำเภอประจำ
ตำบลซึ่งมีอำนาจบังคับบัญชาเหนือกว่านั้นผู้ไทยบ้านและแพทย
ประจำตำบลในตำบลนั้น

ปลัดอำเภอประจำตำบลมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับ
กรรมการอำเภอซึ่งมีอยู่ตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครอง
ท้องที่ แต่รับผิดชอบในกิจการเฉพาะตำบลที่ตนมีหน้าที่
ประจำอยู่ ”

9 มีนาคม 2486   ราชกิจจานุเบกษา   เล่ม 60 ตอนที่ 14

มาตรา 17 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรค 2 ของมาตรา 83 แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457

นอกจากอำนาจหน้าที่ที่กล่าวโดยเฉพาะให้ เป็น อำนาจหน้าที่ของกรมการอำเภอ ให้กรมการอำเภอมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับกำนันผู้ใหญ่บ้านด้วย

บทเฉพาะกาล

มาตรา 18 กำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุไม่เกินหกสิบปีซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันใช้พระราชบัญญัตินี้ให้คงอยู่ในตำแหน่งต่อไป แต่ถ้าข้าหลวงประจำจังหวัดเห็นว่าผู้ใดไม่สามารถที่จะบริหารราชการได้ ตามอำนาจหน้าที่ในพระราชบัญญัตินี้ก็ให้ข้าหลวงประจำจังหวัดส่งให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง

มาตรา 19 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี